

TINGSRÄTT
DOMSTOLEN

210
05 VÄXJÖ
0470-280 00 vx

DOM

19.12.1986

-23 Växjö

LÄNSSTYRELSEN KALMAR LÄN Planeringsavdelningen Ink 1986 -12- 2 2 Dnr 11.181-2523-83

DVA 71/1986 s 1(95)

VA 20/1983

Mörbylånga kommun,
grundvattentäkter
vid Resmo, Strand-
skogen och Iglemossen,
m m

I DOMSTOLEN

hovrättsassessorn Nils-Erik Andersson såsom vattenrättsdomare,
fastighetsrådet Ingvar Erlandsson såsom teknisk ledamot samt
nämndemännen Bonde Johansson, Egby, Köpingsvik, och Sven-Erik
Fornander, Djurhultsmåla, Oskarshamn

SÖKANDE

Mörbylånga kommun

Ombud: advokaten Göran Björilin, Advokatfirman Zethraeus, Box 110,
351 04 VÄXJÖ

SAKEN

ansökan om lagligförklaring av grundvattentäkter vid Resmo och
Strandskogen samt tillstånd att anlägga grundvattentäkt vid Igle-
mossen, Mörbylånga kommun, Kalmar län, m m

INLEDANDE ANMÄRKNING

I förevarande mål tillämpas vattenlagen i lydelse närmast före
den 1 januari 1984. Lagrumshänvisningar och benämningar nedan
hänför sig således till 1918 års vattenlag (1918:523).

DOMSLUT

Lagligförklaring och tillstånd

Resmotäkten

Vattendomstolen lagligförklarar en befintlig grundvattentäkt bestående av en grusfilterbrunn, betecknad B 3 inom fastigheten [REDACTED] i Resmo socken samt lämnar Mörbylånga kommun tillstånd för framtiden att för den kommunala vattenförsörjningen tillgodogöra grundvatten ur täkten intill en mängd av 1 000 m³ per dygn i medeltal för år, dock högst 20 l/s eller motsvarande 1 728 m³ under ett och samma dygn då vatten bräddas vid källan.

Strandskogentäkten

Vattendomstolen lagligförklarar en befintlig grundvattentäkt bestående av en grusfilterbrunn, betecknad II, inom fastigheten [REDACTED] i Glömminge socken samt lämnar kommunen tillstånd för framtiden att för den kommunala vattenförsörjningen tillgodogöra grundvatten ur täkten intill en mängd av 700 m³ per dygn i medeltal för år, dock högst 800 m³ under ett och samma dygn.

Iglemossetäkten

Vattendomstolen lämnar kommunen tillstånd att anlägga en grundvattentäkt bestående av tre schaktbrunnar inom fastigheten [REDACTED] i Torlunda socken. Vidare lämnar domstolen kommunen tillstånd för framtiden att för den kommunala vattenförsörjningen tillgodogöra grundvatten ur täkten intill en mängd av 2 000 m³ per dygn i medeltal för år, dock högst 3 000 m³ under ett och samma dygn.

Vattentäktsfastigheter

Rätten att tillgodogöra grundvattnet vid de nu lagligförklarade och tillstadda grundvattentäkterna skall för framtiden vara förenad med följande vattentäktsfastigheter, nämligen

[REDACTED] beträffande Resmotäkten;

[REDACTED] beträffande Strandskogentäkten; samt

[REDACTED] beträffande Iglemossetäkten.

Vattenhushållning

- Vid grundvattentäkternas nyttjande skall iakttas nödig sparsamhet med vattnet.

Kontroll och observation

Det åligger kommunen att - så länge grundvattentäkterna nyttjas - mät och journalföra tillgodogjorda grundvattenmängder. För mätning av uttaget grundvatten skall vid envar av täkterna finnas fast monterad summerande mätare. Mätarna skall avläsas en gång varje vecka och resultaten skall journalföras.

Det åligger vidare kommunen att - under den tid som medan fastställts för anmälan av oförutsedd skada - utföra observation av grundvattenståndet enligt följande.

Resmotäkten

Avläsning var fjortonde dag, dels i det observationsrör som på ritning nr 384.06-01 av den 24 maj 1982 (aktsid 76) betecknats med B I, dels i de privata brunnar som på planritning nr 80-1341-03 av den 15 februari 1979 (aktsid 56) betecknats 102 och 106.

Strandskogentäkten

Avläsning var fjortonde dag, dels i de observationsrör som på översiktskarta (aktsid 611) markerats med B I och 8003, dels i de privata brunnar som är belägna på fastigheterna [REDACTED]
[REDACTED]

Iglesossetäkten

Avläsning en gång varannan månad i de rörbrunnar som på översiktskarta nr 201700-1 av den 11 oktober 1979 (aktsid 332) betecknats 200, 201, 202, 203, 204, 207, 209, 211, 212, 214, 215, 216 och 217.

De vid observationerna erhållna mätresultaten skall journalföras.

Journalerna över uttagna vattenmängder och verkställda vattenståndsobservationer skall av kommunen hållas tillgängliga på kommunens byggnadskontor för sakägare, som anser sig vara berörda av grundvattenföretagen.

Skadeavhjälpande åtgärder beträffande Strandskogentäkten

För det fall kommunens grundvattenuttag vid Strandskogen skulle medföra menlig påverkan i enskilda brunnar i form av nivåsenkning, vattenbrist eller kvalitetsförsämring åligger det kommunen att vidta åtgärd för fastighets förseende med erforderligt/tjänligt vatten för husbehov.

Det ankommer på kommunen att avgöra vilken skadeavhjälpande åtgärd som skall väljas.

Om kommunen väljer att vidta åtgärd med avseende på befintlig utrustning för vattenförsörjning skall åtgärden bekostas av kommunen.

För det fall kommunen låter ansluta fastighet till kommunens renvatten nät skall sådan anslutning ske kostnadsfritt vid tomtgräns. För av kommunen levererat renvatten skall däremot erläggas bruksavgift enligt vid varje tidpunkt gällande taxa.

Vad nu sagts om brukningsavgift skall beträffande fastigheten [REDACTED] inte gälla den del av kommunen levererat vatten, som används för djurhållning. För vatten som används för sådant ändamål på fastigheten skall istället utgå en till hälften reducerad brukningsavgift.

Om fastighetsägare eller annan med rätt att tillgodogöra grundvatten ur enskild vattentäkt inom Strandskogenområdet gör sannolikt att kommunens vattenuttag menligt påverkar den enskilda täkten skall kommunen utan dröjsmål tillse att fastighetsägaren/rättighetsinnehavaren erhåller erforderligt/tjänligt vatten i avvaktan på att orsaken till påverkan utretts eller kommunen vidtagit åtgärd enligt ovan med avseende på vattenförsörjning för husbehov (provisorisk åtgärd).

Visar kommunen att påverkan i enskild täkt inte har samband med kommunens grundvattenuttag åger kommunen fordra ersättning för vidtagen provisorisk åtgärd.

Jvist i anledning av ovanstående bestämmelser om skadeavhjälpande åtgärder - utom beträffande tvist om taxa - får av part hänskjutas till vattendomstolen för prövning. Sådant hänskjutande får ske under den tid som nedan fastställts för anmälan av oförutsedd skada beträffande Strandskogentäkten och skall göras inom ett år från det att tvisten uppkom.

Villkor för Iglemossetäkten

Sedan grundvattentäkten vid Iglemossen färdigställts skall kommunen upprätta relationsritning över täkten. Ritningen skall för framtiden bevaras hos kommunens byggnadskontor.

Byggnadstid

De genom denna dom medgivna arbetena (Iglemossetäkten) skall vara fullbordade före utgången av år 1989. Om så ej sker hänvisar vattendomstolen till bestämmelserna i 2 kap 22 § tredje stycket vattenlagen.

Verkställighet

Vattendomstolen förordnar med stöd av 11 kap 67 § vattenlagen att de i denna dom lämnade tillstånden får tas i anspråk utan hinder av att domen inte vunnit laga kraft.

Oförutsedd skada

Om anläggandet eller nyttjandet av ovan angivna grundvattentäkter vållar skada eller intrång, som vattendomstolen inte förutsett med enligt 2 kap 51 § vattenlagen den som lider skadan eller intrånge främställa anspråk på ersättning genom anmälan till vattendomstolen i den ordning som stadgas i 11 kap 68 § vattenlagen eller föra talan om ändrade bestämmelser genom stämning till vattendomstolen. Anspråk skall anmälas och talan anhängiggöras senast inom 20 år från utgången av den härövan fastställda byggnadstiden såvitt avser Iglesmossentäkten. För Resmotäkten och Strandskogentäkten skall gälla 20 år från dagen för denna dom.

Skyddsområden och skyddsbestämmelser

Till skydd mot förorening av grundvattnet vid de ovan angivna grundvattentäkterna vid Resmo, Strandskögen och Iglesmossen förordnar vattendomstolen om skyddsområden enligt följande.

Resmotäkten

Inom det markområde som utmärkts på skyddsområdeskarta (skala 1:10 ritning nr 384.06-01 av den 24 maj 1982 och vilken betecknats "Resmotäkt, Mörbylånga kommun, Skyddsområde" (aktsid 76) dock med ändring av områdesgränsen i söder så att denna följer gränsen mellan Resmo och Gynge byar österut till väg 136 vid Grustäkten och där efter längs vägen Resmo-Stenåsen österut till föreslagen gräns i sydost.

Såsom skyddsbestämmelser inom området skall gälla nedan angivna stämmelser. Dessa skall gälla som servitut till förmån för vattentäktfastigheten [REDACTED] i Resmo socken beträffande berdelar av följande annan än kommunen tillhöriga fastigheter i Resmo socken, [REDACTED]

Strandskogentäkten

Inom det markområde som utmärkts på skyddsområdeskarta (skala 1: ritning nr 384.06-02, dagtecknad den 24 maj 1982 och betecknad "skogens vattentäkt, Mörbylånga kommun, Skyddsområde" (aktsid 165

Såsom skyddsbestämmelser inom området skall gälla nedan angivna stämmelser. Dessa skall gälla som servitut till förmån för vattentäktfastigheten [REDACTED] i Glömminge socken beträffande berdelar av följande annan än kommunen tillhöriga fastigheter, nämligen [REDACTED] i Algutsrums socken samt i Glömminge socken

Iglemossetäkten

Inom det markområde som utmärkts på skyddsområdeskarta (skala 1: ritning nr 201773-3 av den 20 augusti 1982 och betecknad "Mörbylånga kommun, Vattentäkt öster Iglemossen, Skyddsområdeskarta" (aktsid

Såsom skyddsbestämmelser inom området skall gälla nedan angivna bestämmelser. Dessa skall gälla som servitut till förmån för vattent fastigheten [REDACTED] i Torslunda socken beträffande berörda delar följande annan än kommunen tillhöriga fastigheter, nämligen Hönstor

[REDACTED]

De angivna servitutsbestämmelserna skall sålunda innebära inskränkt i rätten att förfoga över inom skyddsområdena belägna fastighetsdel

Skyddsbestämmelserna för de tre områdena skall ha följande innehåll

"Bestämmelser för inre skyddszon

§ 1

För grundvattnet skadliga ämnen såsom petroleumprodukter, tjärprodukter (bland annat fenol och impregneringsmedel för virke), gifter och växtämnen, bekämpningsmedel, gödningsämnen, dammbindnings- och isupptämningsmedel (t ex sulfatlut och vägsalt) får icke förvaras, transporteras och hanteras på sådant sätt, att risk kan uppkomma för förorening av grundvattnet. Beträffande förvaring, transport och hantering av brandfarlig vätska, ävensom skyddsanordningar för stationär maskin samt motorfordon m m skall den utföras enligt statens industriverks tillämpningsföreskrifter till förordningen om brandfarliga varor.

§ 2

Avloppsvatten, vätska från gödselstad, djururin eller ensilagevätska får icke infiltreras i marken. Vid anläggningen av avloppsledningar

skall dessa med tillhörande brunnar utföras med täta rör och täta fogar.

§ 3

Grus-, jord-, sand- eller bergtäkt får icke ske inom inre skyddsområdet. Ej heller får större schaktning eller sprängning ske inom området annat än om miljö- och hälsoskyddsnämnden givit sitt tillstånd härtill. Återfyllning av äldre täkter får ej ske med sådant material att grundvattenförorening, eller väsentlig minskning av grundvattenbildning och grundvattenframrinning kan bli följd. Dock får grus och sand tas för husbehov.

Bestämmelser för yttre skyddszon

§ 4

För grundvattnet skadliga ämnen såsom petroleumprodukter, tjärprodukter (bland annat fenol och impregneringsmedel för virke), gifter och vådliga ämnen, bekämpningsmedel, gödningsämnen, dammbindnings- och isupptätningsmedel (t ex sulfitlut och vägsalt), skall förvaras, transporteras och hanteras på sådant sätt att antingen uppkommet läckage, spill eller dylikt snabbt upptäcks eller risken att anordningarna skadas, t ex genom korrosion, är obetydlig. Beträffande förvaring och hantering av brandfarlig vätska gäller vad som i § 1 är angivet.

§ 5

Avloppsvatten, vätska från gödselstād, djururin eller ensilagevätska får icke infiltreras i marken eller berggrunden med mindre miljö- och hälsoskyddsnämnden givit tillstånd därtill.

§ 6

Grus-, sand- eller bergtäkt eller annan större schaktning får icke ske djupare än till 1 m över högsta naturliga grundvattenytan. Det åligger den som tillgodogör sig täkten att ställa sig till efterrättelse de anvisningar som miljö- och hälsoskyddsnämnden kan komma att

meddela beträffande bestämmande av högsta grundvattenytan ävensom åtgärder i övrigt för tåkten som miljö- och hälsoskyddsnämnden fin skäl föreskriva till skydd för grundvattnet.

Återfyllning av grus-, berg- eller joråtäkt får ej ske med sådant material att grundvattenförorening eller väsentlig minskning av grvattenbildning och grundvattenframrinning kan bli följden.

Gemensamma bestämmelser för inre och yttre skyddszoner:

§ 7

- Förvaring eller hantering av i 1 och 4 §§ angivna ämnen, som icke kan anses vara av blott tillfällig art, får ej ske med mindre byggnadsnämnden (i vad avser petroleumprodukter) eller miljö- och hälsoskyddsnämnden (i vad det avser övriga ämnen) lämnat tillstånd därtill.

§ 8

Regelmässig uppställning av fordon avsett för transport av brandfarlig vätska får ske först efter anmälan till miljö- och hälsoskyddsnämnden som i samråd med kommunen har att pröva huruvida skyddsåtgärder erfordras.

§ 9

Anläggning för förvaring av gödsel (även tillfällig), djururin eller dylikt liksom också ensilageanläggning får icke uppföras utan miljö- och hälsoskyddsnämndens tillstånd.

§ 10

Tippning eller nedgrävning av sopor eller annat avfall får icke ske.

§ 11

Vid uppställning utomhus av stationära, med flytande bränsle drivna maskiner, skall uppsamlingskärl för spill anordnas under motorer och

bränslebehållare. Kärnen skall rymma hela den i maskinen förekommande bränslemängden och vara så beskaffade att uppsamlat bränsle med säkerhet hindras tränga ner i marken.

§ 12

Vid varje ovan- eller underjordisk cistern för i 1 och 5 §§ angivna flytande produkter skall finnas en varningsskylt med upplysning om att cisternen är belägen inom skyddsområde för grundvattentäkt.

§ 13

Naturgödsel och gödningsämnen ävensom skadedjursbekämpnings- och växtutrottningsmedel får enbart användas i den omfattning som erfordras för normalt utnyttjande av fastigheter för jordbruk och skogsbruk. Dammbindnings- och isupptyningsmedel får användas i den omfattning som erfordras för sedvanligt underhåll av vägar".

Anmälan till inskrivningsmyndighet

- Jämlikt 2 kap 62 § andra stycket vattenlagen skall vattenrättsdomären anmäla besluten om servitut hos vederbörande inskrivningsmyndighet för anteckning i fastighetsboken.

Villkor för skyddsbestämmelserna

Det åligger kommunen att bekosta och uppsätta de i skyddsbestämmelserna angivna varningsskyltarna.

Skada eller intrång av skyddsbestämmelserna, m. m.

Uppkommer i framtiden på grund av skyddsbestämmelserna skada eller intrång, som går utöver den av 2 kap 63 § vattenlagen eller eljest av allmänt gällande rättsregler följande begränsningar i ägares rådhets över sin fastighet, skall skadan eller intrånget ersättas enligt vad i 9 kap samma lag stadgas. Menar sakägare, att sådan skada eller intrång uppstått, och träffas ej uppgörelse med kommunen, äger sak-

ägaren att genom skriftlig anmälan på det sätt och inom den tid, som fastställs för anmälan av oförutsedd skada hänskjuta ersättningsfrågan till vattendomstolens prövning.

För det fall åtgärder skulle behöva vidtas på sådana inom skyddsområdena redan befintliga anläggningar, vilka berörs av skyddsbestämmelserna, har kommunen att själv ombesörja och bekosta dessa åtgärder dock endast under förutsättning att anläggningen är i funktionsduglig skick. -

Om kommunen - med hänvisning till föreskrivna skyddsbestämmelser - låter ansluta en fastighet till kommunens avloppsnät istället för att vidta åtgärd med på fastigheten befintlig avloppsanläggning, skall sådan anslutning ske kostnadsfritt vid tomtgräns. För fastighet som sålunda ansluts till kommunens avloppsnät skall erläggas bruksavgift enligt vid varje tidpunkt gällande taxa.

Avvisade yrkanden

Vattendomstolen avvisar i målet framställda yrkanden om ersättning eller åtgärd för det fall kommunen vill ansluta fastighet till allmän vatten- och avloppsanläggning med stöd av bestämmelserna i lagen (1986:118) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar (va-lagen).

Ogillade yrkanden

Vattendomstolen ogillar följande yrkanden, nämligen

dels i målet framställa yrkanden om ytterligare tekniska utredningar;

dels dödsboets efter [REDACTED] yrkande om ersättning för inköp och installation av luftningsanläggning;

dels [REDACTED] yrkande om ersättning för produktionsbortfall, försvärad drift och värdeminskning;

dels [REDACTED] yrkande om ersättning för ett vattenfilter;

dels yrkanden med avseende på enskilda grundvattentäkter och avlopps-
anläggningar såvitt yrkandena går utöver vad som angetts ovan beträff-
ande skadeavhjälpande åtgärder;

dels yrkanden beträffande skyddsföreskrifternas innehåll och skyddsom-
rådenas avgränsning såvitt de går utöver vad som ovan fastställts.

Rättegångskostnader

Kommunen förpliktas utge ersättning för kostnader å målet enligt
följande, nämligen

till Svängårds huvudmän med tillhoppa nittontusennittio (19 090) kr,
varav 17 500 kr avser arvode till Svängård och 1 590 kr dennes utlägg;

till [REDACTED] med tillhoppa
ettusenåttahundra (1 800) kr avseende arvode till advokaten [REDACTED]
[REDACTED]

till [REDACTED] med tvåhundrafyrtiofem (245) kr;

till [REDACTED] med tvåhundranittiofem (295) kr;

till [REDACTED] med sexhundra (600) kr;

till [REDACTED] med sexhundra (600) kr;

till [REDACTED] med sexhundra (600) kr;

till Grangårds huvudmän med tillhoppa nittontusensjuhundrasjuttioåtta
(19 778) kr, varav 15 500 kr avser arvode till Grangård och 4 278 kr
dennes utlägg;

till Engborgs huvudmän med fyratusentrehundratjugoen (4 321) kr varav
3 795 kr avser arvode till [REDACTED] 412 kr hans tidsspillan och 114 kr
hans utlägg;

till [REDACTED] med femhundrasjuttiofem (575) kr;

till [REDACTED] med tvåhundrasextiofem (265) kr;

till [REDACTED] med femhundranittiosex (596) kr;

till [REDACTED] med tillhopa ettusenfemhundra
(1 500) kr avseende arvode till advokaten [REDACTED];

till [REDACTED] med tillhopa
två tusen (2 000) kr avseende arvode till advokaten [REDACTED]

till [REDACTED] med femtio (50) kr;

till [REDACTED] med fyrahundra (400) kr;

till [REDACTED] med åttahundra femtioen (851) kr 20 öre;

till [REDACTED] med ettusenfemhundranittioen (1 591) kr 20 öre

till [REDACTED] med ettusensjuhundratolv (1 712) kr, varav
800 kr avser arvode för konsultation; samt

till [REDACTED] med sextusenfemhundraåttioen (6 581) kr,
varav 2 000 kr för arbete, 3 200 kr förlorad arbetsförtjänst och
1 381 kr resa.

På beloppen skall jämlikt 18 kap 8 § andra stycket rättegångsbalken
utgå ränta efter sex (6) procent från dagen för denna dom tills be-
talning sker.

Domstolskostnad

Det åligger slutligen kommunen att till vattendomstolens kansli enligt
särskild räkning betala sådana kostnader som avses i 11 kap 97 §
vattenlagen.